HET VERBORGEN VERLEDEN VAN :

DE VISSCHERE & VERPOORTEN, DE VOOROUDERS

VAN MARIA DE VLAM – VERPOORTEN, VAN 1600 TOT 1700

Bij het uitkomen van Deel II van Ignatius de Vlam, zijn de voorouders van Ignatius in België ook gevonden, zijn ouders zijn Sebastianus De Vlam getrouwd te Antwerpen met Maria Verleuffel. Ook de grootouders zijn nu bekend, dat is de in 1608 gedoopte Michiel de Vlam die in 1628 te Antwerpen getrouwd is met de 28-jarige Dymphna Pauwels.

Maar wie zijn de (voor) ouders van Maria Verpoorten, naast een zoektocht in de archieven in de (DTB's) kwam nog een andere bron in beeld. In Deel I hebben we kennis gemaakt met Jan Joseph de Vlam, de leraar en schoolinspecteur te Eindhoven, en een betrokken onderwijzer voor zijn leerlingen. Dit en andere zaken zijn onder andere opgetekend door een bekend journalist uit de geschiedenis van de familie De Vlam, namelijk: Hendrik Nicolaas Ouwerling, geboren te 's-Hertogenbosch, in december 1861 en op 12 oktober 1932 te Deurne overleden. Hij was een inwonende leerling van Jan Jozef de Vlam, te Eindhoven en werd ook onderwijzer, en later een bekend heemkundige en journalist. Zie bladzijde 315 ev. van Deel I.

Het is over Otto de Visschere, de grootvader van Maria Verpoorten, de echtgenote van Ignatius de Vlam. Waarover wij hier een stukje geschiedenis lezen onder andere in het boek van Mr. Anton Roothaert van 1939, in "Die Verkeerde Weereldt", een stuk geschiedenis uit de jaren tussen 1600 & 1700. Hier kijken we dus, in de tijd van onze verre voorouders.

Is het toeval of . . !

Oorspronkel. afb. boek van Pieter Breugel de oude.

Mr. Roothaert schrijft in zijn voorwoord;

Aan de nagedachtenis van mijn vriend Hendrik Ouwerling, uit wiens werk, "Geschiedenis van Deurne, Liessel en Vlierden", de bouwstoffen zijn genomen voor deze vertelling.

Het is uit een boek dat in 1939 geschreven is door Mr. Anton Roothaert.

"Die Verkeerde Weereldt".

Hierin wordt beschreven het leven van de Schout van Deurne, **Ottho Theodorus de Visschere**, geboren te Balgoy vermoedelijk in het jaar 1612. Er is door (Henk Beijers archief) gesteld dat Otto is geboren in Helmond, over het jaartal zijn wij het wel eens. Hij is gedoopt als Otthonis Theodorus de Visschere, als zoon van Dirck de Visschere (1585-1647) welke getrouwd was met Eijken Jans Kuijsten. Otto overleed op circa 59-jarige leeftijd plotseling te Berlikum op zijn terugreis van den Haag naar Gemert. Hij is op 17 januari 1671 te Gemert begraven. Otto is enige tijd eigenaar geweest van een drietal;
Brouwhuise-hoeve. En zou daar Sophia Coenen hebben ontmoet waarmee hij trouwden.

Ottho Theodorus de Visschere, is getrouwd op ongeveer 28-jarige leeftijd met de ongeveer 20-jarig Sophia Jansdr. Coenen. Dochter van de rijke lakenkoopman, Jan Coenen & Sophia Jans Coenen uit Helmond. We weten niet waar het huwelijk gesloten is circa 1640, (uit dit huwelijk zijn 7 kinderen geboren). Zelfs deze foto is niet van het < echtpaar de Visschere – Coenen. Het afgebeelde echtpaar vonden we op het schilderij van Sebastiaan Vrancx. Het kunnen Otto & Sophia de Visschere ook niet zijn, het schilderij is gedateerd 1622, en toen waren beide nog niet getrouwd. Wel komen deze twee personen, qua kleding, overeen met de beschrijving die Mr. Anton Roothaert geeft in zijn boek "Die Verkeerde Weereldt". Dat het leven en tijd beschrijft van het Brabantse Deurne.

Zo draagt Sophia hier een Huik. Vanaf de veertiende eeuw liepen dames in de Nederlanden geregeld rond in een zogeheten huik. Een lange klokvormige en soms geplooide mouwloze mantel van wollen stof. Deze huik werd op het hoofd gedragen. Soms werd daar een ronde hoed bovenop huik gedragen. Naast dit zware Hollandse model bestond er een wat modieuzere Brabantse versie. Deze had een geplooide sluier en een hoedje met een pluim uit fluweel.

Gezicht op het ijsvermaak op de bevroren (^) Schelde bij het Kranenhoofd te Antwerpen. Op het ijs vele schaatsers, aan de rand van het ijs staan enkele tenten. Over de kade lopen veel mensen. Olieverf op paneel, h 58,3 cm × b 114 cm. Van Sebastiaen Vrancx, 1622. Het schilderij is in bezit van het Rijks museum te Amsterdam.

Anno 1637 kwam Otto als 25-jarige secretaris naar Deurne, toen zijn voorganger Jan Idelet aan de pest was gestorven. Hierna werd hij secretaris van diverse dorpsbesturen in Peelland, namelijk Vlierden (1637-1638), Deurne (1645-1651) en Gemert (1666-1671). Tussen 1648 en circa 1658 was hij heer van Vlierden. Tevens was hij griffier van Peelland (circa 1645).
Erg makkelijk is carrière van Otto de Visschere niet verlopen, hiervoor had hij veel steun nodig, onder andere van Margaretha Wilhelmina Wittenhorst Vrouwe van Deurne. Waarschijnlijk door toedoen van Otto de Visschere, secretaris van Deurne kreeg, Jacob van Dael een geschil met Charles van Palland, de echtgenote van Margaretha van Wittenhorst. Dit had tot resultaat dat Jacob in 1643 of 1644 als door schout werd ontslagen en opgevolgd als schout door Otto de Visschere. Zij meende daartoe geen bekwamer en getrouwer man te kunnen vinden dan de secretaris, Otto de Visschere, die als secretarie sinds 1637 op loffelijke wijze Deurne had bediend, en aan wiens raadgevingen zij vaak groten dank verschuldigd was. Maar de benoeming van de Visschere vond allesbehalve met algemene instemming bij de ingezetenen der heerlijkheid plaats. Er werden geen vergaderingen gehouden om tegen die benoeming bij de heer te protesteren en twee rekesten werden den graaf opgezonden, waarbij zowat alle bezwaren, die tegen de Visschere had werden opgesomd. Er kwam echter geen antwoord.
Den 12e november 1649 zou de nieuwe heer zijn intree doen.
Dat het een plechtigheid is geweest, kan blijken uit onder andere de postrekeningen van De Visschere. Het Oud Kasteel van Deurne werd betrokken door de schout Otto de Visschere, die het kasteel gedeeltelijk tot hotel c.q. herberg inrichtte en het voor 6 jaar huurden. Het was sinds jaren niet behoorlijk onderhouden maar de schout aanvaarden het zoals het was. Hij betaalden er 80 gulden huur per jaar voor. Na het vertrek van Otto werden in 1651 kasteel en heerlijkheid gekocht door Rogier Baron van Leefdael.

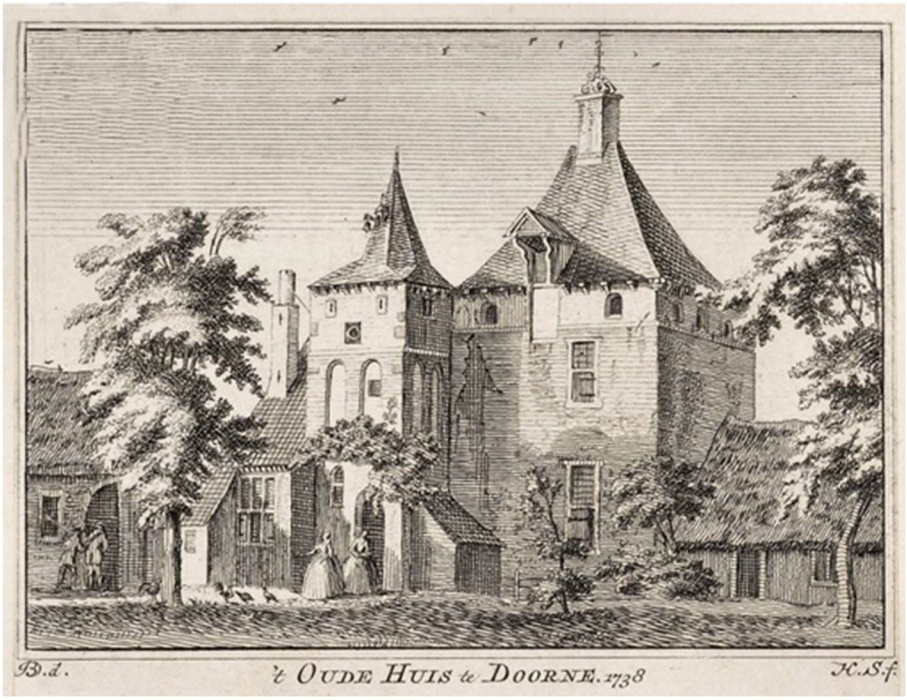

Het oude slot is omtrent 1690 van de familie De Visschere in andere handen overgegaan. Den 18 Oktober 1673 overleed er namelijk de oudste zoon van Otto, naar zijn grootvader, Dirk genaamd. In 't dodenregister staat daaromtrent aangetekend:

„18 Oct. defunctus est Theodorus filius Ottonis de Visschere in Veteri Castelli Doern."

Op een ochtend na een vergadering van de schepenbank bij Evert Segers in De Swaen, is Thoniske, de bazin, in haar beste humeur. Als de vloer is geveegd en 'vers gezand is' en als het plakkaat is weggespoeld, dan zet zij haar propere muts op en gaat er gezellig voor zitten, vlak bij het venster, zodat de mensen op straat goed kunnen zien, dat Thoniske van Evers Segers in heur boek schrijft. In al haar gepeinzen heeft Thoniske het kladje van de gemeenterekening volgekrabbeld met kinderachtige mannekens, die duidelijk laten zien, dat zij tien vingers hebben. Dan neemt zij het lange, smalle boek, kijkt nog eens uit het venster en schrikt. Maar nu ziet zij daar Otto de Visschere aankomen. En het was niet de bedoeling, dat hij haar zou bewonderen, terwijl ze hier zit te paraderen als een soort secretaris van de heerlijkheid. De schout loopt midden over de markt en laat zijn lange mantel zwieren op de sterke, zachte voorjaarswind. Zijn hoed staat ver naar achteren, zijn gezicht is vandaag opvallend rood. Naar het schijnt, heeft hij wat frisse lucht nodig na al die potten en pinten van gisteren. Heeft hij haar gezien? Ja, hij blijft staan en laat o! zo vriendelijk zijn blanke tanden glinsteren in zijn donker snorre-baardje. Zij ziet, dat hij iets roept. Daarom trekt zij haastig een vensterraampje open, haar gezicht een en al eerbiedige belangstelling. „Ik zeg: ge zult ons-gemeente toch niet totaal ruïneren, Thoniske? „0 nee, mesjeu," giechelt zij lievig. „Heb mer genen bang; 't is niet zo veel deze keer." „Allez, maak de rekening dan wat schappelijk, wanne? " Van alle oude tijden en heel Brabant door worden u op dezelfde vriendelijke manier de grofste waarheden naar het hoofd gegooid.

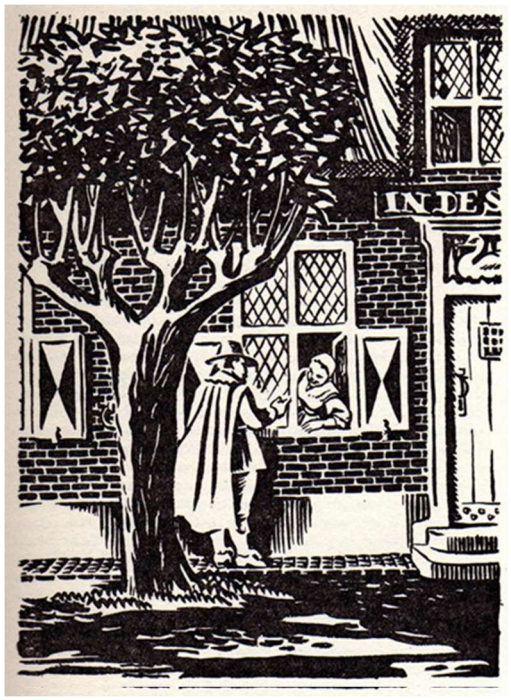

Wat was er nog meer, gisterenavond? De presidentschepen vertelde, dat hij Aert Heynrick Jacobs had gesproken. En die zei, dat hij zijn broer, de nieuwe pastoor, eerstdaags thuis verwachtte uit Leuven. Dat nieuw pastoorken heet Geraerd Heynricks Jacobs. Gisteren hebben zij uitgerekend, dat het manneke maar goed vier en twintig jaar kan zijn.

De schepenen vonden dat ruim jong, waarop De Visschere weer heel bijdehand wist te antwoorden, dat een dergelijke kwaal iedere dag beter werd. Toen hebben zij niets meer gezegd, maar Thoniske kon aan de gezichten zien, dat zij dachten: Moet zo'n snotneus in Deurne het geloof op de been houden, dwars tegen de geus in? Volgens de schout moet hij wel een geleerde bol zijn, een van de besten van heel d'Akademie van Loven. Hij heeft met glans de titel behaald van Meester in de Vrye Consten. De Visschere is naar Leuven geweest en heeft ook alles klaar gespeeld bij de Abt van Epternaken, die van ouds het recht heeft de pastoor van Deurne te presenteren. Maar dat zal wel voor de laatste keer zijn geweest, denkt Thoniske. En dat manneke zal het niet lang volhouden. Ge moet eens horen, wat Michiel Goloffs weet te vertellen over hetgeen de Hollander van plan is met de kerken en de priesters.

Opgetekend uit het boek "Die Verkeerde Weereldt" van Anton Roothaert.

Anton_Roothaert_Die Verkeerde Weereldt.pdf (cubra.nl)

Naast zijn bestuursfuncties als schout was hij herbergier, brouwer en logementhouder van de herberg “Die Verkeerde Weereldt”, aan het Haageind in Deurne. Het was een druk en deftig bedrijf, dit was een combinatie van leiding en kostwinning dat in die tijd wel vaker voorkwam in deze regio.

Als eerste werd Jacob van Dael circa 1636 benoemd tot schout van Deurne door Margaretha van Wittenhorst, Vrouwe van Deurne. Waarschijnlijk door toedoen van, Otto de Visschere toen de secretaris van Deurne. Later kreeg Jacob een geschil met Charles van Pallandt, de echtgenoot van Margaretha van Wittenhorst. Dit had uiteindelijk tot resultaat dat Jacob in 1643 of 1644 zijn ontslag kreeg, en als schout door Otto de Visschere werd opgevolgd. Margaretha meende dat zij geen bekwamer en getrouwer man te kunnen vinden dan Otto de Visschere, die als secretarie sinds 1637 op loffelijke wijze Deurne had bediend en aan wiens raadgevingen zij vaak groten dank verschuldigd was. De benoeming van De Visschere vond allesbehalve met algemene instemming bij de ingezetenen der heerlijkheid plaats. Er werden vergaderingen gehouden om tegen die benoeming bij den heer te protesteren en twee rekesten werden den graaf opgezonden, waarbij zowat alle bezwaren, die men tegen de Visschere had, werden opgesomd. Er kwam echter geen antwoord. Na zijn benoeming in 1645 werd het Oud Kasteel van Deurne betrokken door den schout Otto De Visschere, die het gedeeltelijk tot hotel en herberg inrichtte en ’t voor zes jaar huurden. Het was sinds jaren niet behoorlijk onderhouden en de schout aanvaardde het gelijk het er lag.

Margriet van Wittenhorst zat in die dagen lelijk gevangen.

Wanneer Spanje zijn wrekende hand naar de familie ging uitstrekken, was het onheil niet te overzien. Margreta zat in duizend angsten, dat zij haar geliefd Deurne zou verspelen, en liet ontelbare Missen lezen. De Missen daargelaten, was het Otto de Visschere, die de heerlijkheid wist te redden door de hoogmogenden aan het lijntje te houden tot het jaar 1642, en toen was het gevaar van de Spaanse kant wel geweken

Sedert de val van Den Bosch beschouwden de Staten zich heer en meester van de Meierij. En nu gelastten zij, dat alle Brabantse edelen hun heerlijkheden op straffe van verlies opnieuw zouden verheffen aan het nieuwe Leenhof van Brabant in Den Haag. Brussel viel hier onverwijld overheen met een bevel, waarbij dit Haagse verhef op dezelfde straf verboden werd. Dit ging zo strijk en zet enkele malen heen en weer. Margreta kon noch het een noch het ander. Zij had Deurne, van Spanje te leen als achterkleinkind van de **oude Jonker Jan van Doerne.** Uit haar eerste huwelijk met de graaf van Huyn en Geleen, heer van Horst, had zij twee zoons, waarvan er één moest opvolgen in het schone Horst, dus onder Spaans bereik. En destijds was zij getrouwd met Charles Baron van Pallandt en Moriame, heer van Bredenbent, Broekhuizen cetera. Ook hij was al even kwetsbaar.

Maar in een handomdraai wist Otto het huis van Deurne te redden met de hulp van een lijk. Pallandt kwam op het best gelegen ogenblik te sterven en volgens De Visschere had hij, „door synne uytlandicheyt versuymt" het nieuwe verhef te doen plaats hebben. Nu diende hij kalmweg een supplicatie in namens een fonkelnieuwe partij: Margreta Wilhelmina van Wittenhorst, douairière Pallandt, die niet aansprakelijk was voor hetgeen wijlen haar echtgenoot had veroorzaakt. Jegens een weduwe moesten de Haagse ridders wat consideratie in acht nemen! Het stuk stond goed op poten en bij kerende post kreeg Margriet de „brieven van gratie ende relieff gratieuselyck verleent". het is haast onbegrijpelijk, hoe hij dit zonder ongelukken heeft klaargespeeld. Van nu af kon Otto geen kwaad meer doen bij de ‘Vrouwe’ van Deurne. Maar ook onder de hogere ambtenaren van de Meierij was zijn naam gevestigd.

Met bemodderde laarzen en het paardenschuim nog op zijn mantel, kwam De Visschere in de namiddag van de vierde April bij Van der Lee binnenvallen: Of ze hier in Venlo stapelzot geworden waren! En of zij nu maar als de bliksem die boeren van hem uit de kelder wilden halen! Van der Lee grinnikte opgelucht en bracht hem dadelijk bij de graaf, die sprakeloos stond te kijken van Otto's ‘onmenselijke edelmoedigheid’ jegens die infame onderzaten van Deurne. De Visschere werd vorstelijk onthaald, 's Avonds, toen Margreta zich had teruggetrokken, dronk Jan van Huyn zoveel broederschap met hem.

Dat zij ten langen leste op elkaars wambuis hingen te schreien. Want Otto had zich gaandeweg overtuigd, dat hij in christelijke naastenliefde haast iedereen versloeg, nu hij zijn grootste vijanden uit de gevangenschap had verlost.

Met een uithangbord waarop de wereld onder-steboven was afgebeeld had Otto voor het beheer en de verzorging van de herberg, ***een jongeman aangetrokken van gegoede huize uit Gemert, ene Hendrik Gysbert Verpoorten*****,** Hendrik die nu al in “Die Verkeerde Weereldt” bier brouwt, jenever stookt, de gasten verzorgd, en de herberg naloopt als toekomstig kastelein.

Echter, hij slaapt sinds kort op het “Klein Kasteel”, hij heeft namelijk verkering gekregen met de oudste dochter van Otto, namelijk Elisabeth de Visschere. En twee geliefde nachts onder een dak is niet deftig.

Hendrik Gijsbert Verpoorten is gedoopt te Gemert op 12 februari 1642, als zoon van Gilbetus Henrica

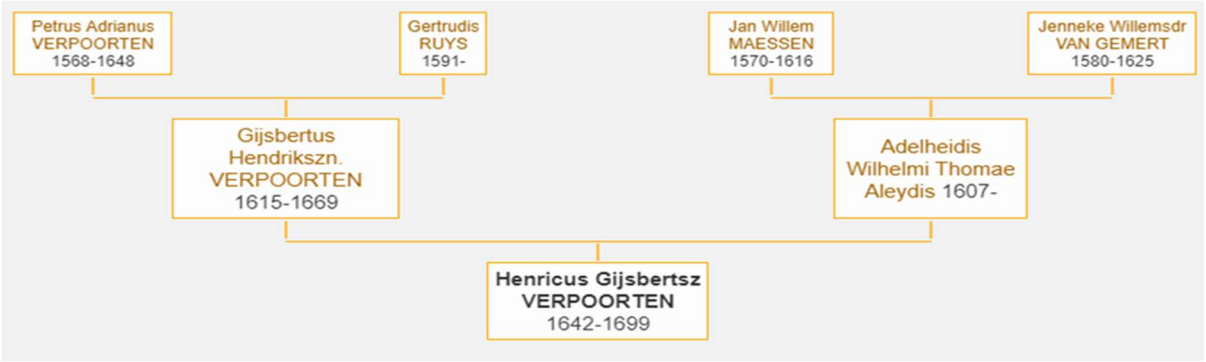

Verpoorten en Aldeijdis Wilhelmi, getuigen bij de doop zijn Wilhelmus Henrici Verpoorten en Joanna Joannis Francisci (Jenneke van de Laer). Zijn huwelijk is gesloten te Gemert op 3 juni 1666 met Elisabeth Otthonis (Lieske) de Visschere. Elisabeth is gedoopt te Gemert in 1642 en aldaar overleden op 49-jarige leeftijd en begraven op 1 december 1691. Lieske is de dochter van Otthonis de Visschere en Sophia Jans Coenen. De getuigen bij het huwelijk waren, zijn zwager Henricus Maximilanus Bardoel en Joanneke (Jenneke) de Visschere, een zuster van (Lieske) Elisabeth.
Uit dit huwelijk zijn tien kinderen geboren, Waaronder **Maria Verpoorten**, welke in 1693 trouwt te Antwerpen met **Ignatius de Vlam**. Van deze beide personen is geen doop bewijs en huwelijksakte gevonden in Gemert.

In die „Verkeerde Wereld" is over de Deurnesche politiek heel wat geredeneerd. Het huis van De Visschere was weldra den ganse omtrek door en door bekend en voor heel wat personen van aanzien, zowel Gereformeerden als Roomschen, stapten daar af. Verscheiden jaren na zijn aftreden als schout van Deurne heeft hij nog gewoond in de herberg, in 1656 kreeg hij er nog een verblijf bij, namelijk het oude huis van Deurne. Dit slot was, zoals wij reeds meldden, een geschenk van Bernard, Baron van Pallandt en zijn vrouw Isabella Franchoijs. Het werd De Visschere aangeboden als een blijk van hoge waardering voor bewezen diensten.

DIE WEERELDT IS VERKEERDT MAER GODT MOET SIJN GEEERDT

Aensienlijkce Herberghe voor Geestelijcxke ende weerlycke heeren en of de personen ofte pasanten naar de nieuwe Capelle.
Aen het Haageind 3.
Fantasie tekening afbeelding Van die historische herberg “Die Verkeerde Weereldt”

Penteken door Cor van de Broek

‘Enkele Fragmenten uit 'Geschiedenis der dorpen en heerlijkheden Deurne, Liessel en Vlierden’.

In 1648 werd het de katholieken verboden openlijk hun godsdienst uit te oefenen. Deurne had net een nieuwe pastoor: Deze Pastoor Geraerd Heynricks Jacobs werd gedwongen een oplossing te zoeken voor dit probleem. Hij besloot een schuilkerk te bouwen net over de grens van het protestantse en het Katholieke gebied. De Schout, Otto de Visschere, leverde de stenen door een van zijn huizen te laten afbreken. Het materiaal van die afbraak bestemde hij voor de nieuwe RK kapel op de Grotenberg. Ook van andere zijden waren nog materialen aangevoerd (in Deurne werden jaarlijks steenovens gestookt) en omstreeks midden juli was de nieuwe kerk gereed. Op kosten van de gemeente werd een weg aangelegd vanaf het kasteel in Deurne tot aan de grens van de Republiek. Bij deze kerk was ook een kleine pastorie, waar pastoor Jacobs als banneling verbleef. Omdat hij als vijand werd gezien en om herkenning te voorkomen ging hij vaak vermomd in boerenkleding. Helaas, toch werd hij driemaal in Deurne gearresteerd. En in 1662 werd de kerk vergroot en stonden er zelfs drie altaren.

Peelland is de benaming voor een gedeelte van de Nederlandse provincie Noord-Brabant. De naam is afgeleid van de naam van een hoogveengebied dat de oostelijke grens van de streek vormt, de Peel. Het Kwartier van Peelland is tevens de benaming voor een van de vier kwartieren van de voormalige Meierij van 's-Hertogenbosch, die weer een onderdeel van het hertogdom Brabant vormde. De andere drie kwartieren van deze meierij waren; Kempenland, Maasland en Kwartier van Oisterwijk. De bestuurlijke hoofdplaats van Peelland was in de Middeleeuwen het plaatsje Sint-Oedenrode, dat haar positie mogelijk ontleende aan haar voormalige functie van hoofdzetel voor het Graafschap Rode. Dit graafschap Rode is mogelijk de voorloper van het kwartier Peelland.[1] De costumen van het graafschap Rode waren namelijk van kracht voor een aantal Peellandse plaatsen, de zogenoemde consorten van Rode. Hieronder vielen Sint-Oedenrode, Liempde, Son en Breugel, Veghel en Erp, Schijndel, Stiphout, Lieshout, Aarle-Beek, Bakel, Deurne, Lierop, Tongelre, Nuenen, Gerwen en Nederwetten.

De Peel, Deurne, Vlierden & Liessel

De naam van de streek is vanaf 1100 schriftelijk gedocumenteerd als Pedelo, Pedel, Pedele, en Pedelant. Deze streeknaam koppelt men gewoonlijk aan het Latijnse woord palus (=moeras). De Hoge Venen in de Belgische Ardennen heetten bijvoorbeeld 'Alto Palus'. De Peel zelf werd aangeduid als 'Locus Paludosus' (=moerassige plek). Een andere mogelijke etymologische verklaring is die vanuit het woord 'pael', dat verwijst naar een grens(paal), en veel voorkomt in plaats- en veldnamen.

Met de Vrede van Munster in 1648 kregen de Staten van Holland de zeggenschap over het

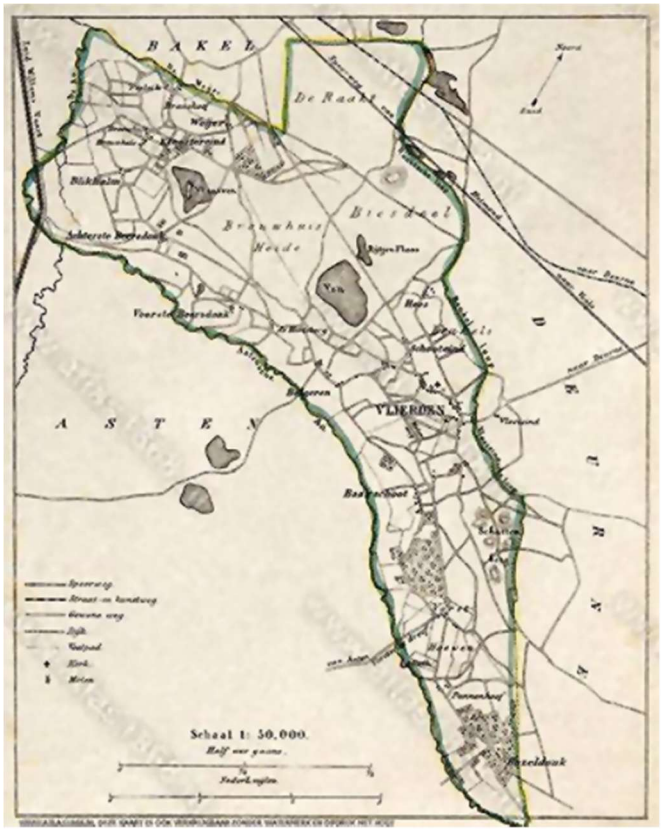

huidige Noord-Brabant. En werden de pastoors daar op nonactief gesteld. De bewoners van Brabant bleven katholiek en zochten naar wegen om toch hun godsdienst uit te kunnen oefenen. Dat betekent dat na 1648 de nieuwe protestantse machthebbers niet alleen de kerken afnamen van de katholieken, maar deze ook verboden de priesters in het openbaar de mis te laten opdragen. Ook vervingen zij de katholiekeschoolmeester per direct door een geloofsgenoot van hun. In Deurne weet de slimme pastoor, Gerard Heynrick Jacobs, echter de nieuwe machthebbers te misleiden. Hij laat midden in de onherbergzame Peel, op een droge zandrug, de 'Grootenberg' geheten, dicht bij de plek waar nu nog de Crayenhut staat, een kerkje bouwen.

De plek behoort tot het grondgebied van het dorp Venray, dat nog onder Spaans gezag staat en katholiek is gebleven. Elke zondag gingen de katholieke inwoners van Deurne hier ter kerke.

Wat later heeft hij er ook een katholiek schooltje naast laten bouwen, waar de afgezette katholieke schoolmeester van Helmond zijn lessen gaf.

De Schuilkerk in de Peel naar een tekening van P. Panhuizen 1918 .

De schuilkerk lag slechts op 82 meter afstand van de grens met De Republiek der Verenigde Nederlanden. In deze schuilkerk konden de katholieken, die in de protestants gezinde Republiek woonden, toch naar de kerk gaan. Aan het einde van de Tachtigjarige oorlog werd bepaald, dat Deurne bij De Republiek hoorde en Venray onder Spaans gebied viel. In de Republiek was de Protestantse kerk dominant, het Spaans gebied (Venray) was voornamelijk katholiek. In 1648 werd het katholieken verboden openlijk hun godsdienst uit te oefenen. De toen net nieuw benoemde pastoor van Deurne, Geraerd Heynricks Jacobs, heeft met de hulp van Otto de Visscher, deze schuilkerk kunnen bouwen

***Een klopje of kwezel**, ook 'geestelijk maagd' of 'geestelijk dochter' (filia devota) genoemd, was een ongehuwde katholieke vrouw die ten overstaan van een priester een kuisheidsgelofte aflegde en daarbij meestal, niet door gelofte gebonden, gehoorzaamheid betrachtte aan een overste. Klopjes (of geestelijk maagden) waren katholieke vrouwen die gedurende de zeventiende en achttiende eeuw een geestelijk leven in de wereld leidden. Het kloppenleven ontstond na 1581 toen er in de gereformeerde Noordelijke Nederlanden en de Generaliteitslanden een algeheel verbod op kloosterorden werd ingevoerd. Er zijn verschillende verklaringen geweest voor de herkomst van de naam. Een van de verklaringen was dat de klopjes langs, de deuren van gelovigen gingen en met klopsignalen uit-*

[Maertige Vermeij op paneel (72-62)**]**

nodigden tot het bijwonen van een mis in de Schuil of Schuurkerk als daar een geestelijk aanwezig was

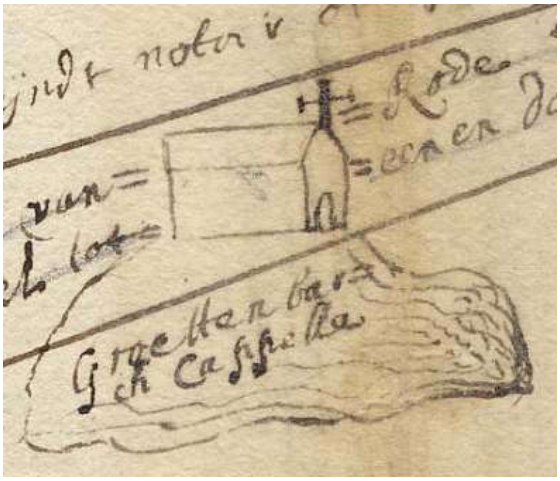

De Kapel op de Grotenberg tussen Deurne en Venray circa 1670.

Herinneringsmonument, de Muur is gebouwd van de Kinderkopjes, die vroeger op Markt van Deurne lagen

Otto bewoonde zelf in die tijd nog altijd het Groot Kasteel. Hij wist echter, dat dit nog slechts van korte duur kon wezen. Het prostatisme was in Deurne en omstreken sterk in opkomst. Gelukkig voor hem was hij een zeer vermogend man en ter plaatse, waar de oude herberg der van Yseren gestaan had, liet hij in 1651 een flink nieuw huis bouwen „voor geestelijcke ende wereldlijcke heeren ende personen ofte passanten naar de nieuwe Capelle, voor welcke herberge hij de Visschere dede stellen eene aensienlijcke afbeeldinghe van eene verkeerde wereldt t.w. eenen ronden bol met donckere woleken om den bol boven 't cruijs, staende daer. Ende te langs op den nieuwen gevel onder den selven bol ende cruijs met gans groote swarte letteren op witte afbeeldinghen langs den gheleelen gevel onder:

Hendrik Ouwerling meende dat de kerk werd betrokken op 25 juli 1649, de feestdag van Sint-Jacob die in dat jaar op een zondag viel. Peter Geverts Colen, destijds borgemeester en schepen van Deurne, schreef namelijk achter in zijn kerkboek de volgende Memorya:

Dat op Synt Japickx der Appostelen dag, in het jaer ons Heeren 1649, sone groeten rewijn en verboedt van de Hooch mogende Staeten van Hollant is gewest in ons gemeynte van Dorne, dat men over Grootenberch op het Roets [2] heeft gepreeckt ende mijs gedaen voor die van Dorne en Vlijerden, om datter eene Predikant van Hollant in de kercke van Dorne preeckten met den guessen scolmester was daer in, oude Pouwels Thonys Colen soon was daer ook in en spulden op het elgeren [3]ende custers vrou met hun vyeren waren daer in. Sove dan Goodt gelieft thee versyen, als 't hum sal gelieven. Ik segge het is gesegt den 25 julijus 1649 op St. Jacobusdach der Appostelen. Dit hebbe ick Peter Gevarts Colen opgetekent om te onthouden. En was geteekend Peter Gevert Colen, out-schepen in Doerne zynde geweest in zyn leven lange jaren schepen alhier.

Otto de Visschere, leverde de stenen door één van zijn huizen te laten afbreken. Op kosten van de gemeente werd een weg aangelegd vanaf het kasteel in Deurne tot aan de grens van De Republiek. Bij deze kerk was ook een kleine pastorie, waar pastoor Jacobs als banneling verbleef. De protestanten konden niets tegen pastoor en zijn kerk ondernemen, om de simpele reden dat ze in De Zuidelijke Nederlanden (Spaans gebied) niets te zeggen hadden. Het bezoeken van zieke katholieken in Deurne was echter niet zonder gevaar.

Pastoor Geraerd Heynricks Jacobs werd als vijand gezien en om herkenning te voorkomen ging hij vaak vermomd in boerenkleding op pad. Toch werd hij in Deurne driemaal gearresteerd, maar hij werd telkens weer vrijgekocht. Veel mensen bezocht hij te voet en daarbij moest hij soms wel 2,5 uur lopen om parochianen te bereiken.

De Verkeerde Wereld" is in 1690 door de erfgenamen van Otto de Visschere verkocht aan Jacob Michiels Goloffs den presidentschepen, sinds 1682 gehuwd met Jenneke dochter van Mattheus de Jong, uit Heeze. Hij was brouwer en zette er de zaak van De Visschere met succes voort met echter onder 't zelfde uithangbord. „De Verkeerde Wereld" werd vervangen door „De Prins van Oragnien". Dit laatste uithangbord heeft nog bestaan tot 1904, toen de herberg afbrandde.

HET TESTAMENT

Compareerde voor den ondergeschreven notaris en getuijgen naergenoempt de heer Otto Theodorus de Visscher, oudt-schouteth ende secretaris der heerlijckheijt Doerne, griffier des quartiers van Peelant en teghenwoordich schouteth der vrije neutrale heerlijckheijt Gemert, en joffr. Sophia de Coenen, wettige beddegenooten, den ondergeschreven notaris wel bekent, hebbende in henne handen dit toegeslooten ende gecachetteert pampier, verclaerende daer inne geschreven te sijn hen testament, lesten en uijtersten wille en tselve bij hen onderteeckent te sijn, begeerende dat tselve naer de doodt van den iersten afflijvigen sal werden geopent, cracht, macht en effect sorteren tsij bij forme van testament, codicilie, donatie ofte andersints soo tselve aldersterxste sal connen bestaen niettegenstaende alle solemniteijten daer inne nijet en waeren geobserveert versoeckende hijer van acte en instrument pro ut in debita forma. Actum 's-Hertogenbossche desen thienden jannuarij XVI c vijffentsestich. Coram sr. Daniel van Zutphen, coopman, en Antonij van Someren op pidernis testibus regatis en was onderteeckent O. Th. de Visschere, Sophia Coenen, Daniel van Sutphen, A. van Someren, testis. Onderstont des toirconde etc.

Aanvullende aantekening bij het testament – Deurne van 3 maart 1686.

Sophia was blind (Aanhaling van een testament, gepasseerd voor een notaris in Den Bosch op 10 januari 1665 voor de toenmalige schout van Gemert Ottho Theodorus de Visscher en diens blinde vrouw Sophia de Coenen. Zo kwam op 11-6-1671 de weduwe Sophia de Coenen met haar dochter Catharina de Visscher die het testament lieten openen. Uit de inhoud blijkt o.a. dat het echtpaar begraven wil worden in de kerk van Gemert onder een zerksteen waarin uitgehouwen is hun namen en hun wapens.

Met legaten aan de Armen van Deurne en enige Versie

Nadat Otto is vertrokken uit Deurne in 1651 krijgt hij een aanstelling van schout te Gemert. Ook Hendrik en Liesbeth zijn na het beëindigen van de werkzaamheden in de herberg te Deurne vertrokken en hebben zich gevestigd in Gemert. Waar Henrik in het centrum van Gemert een herberg begint. Na verloop van tijd wordt hij ook Presidentschepen van Gemert.

Volgens bronnen is, Otto de Visschere een van die mensen, die sterven op de dag dat zij niets meer te wroeten, te rechten of te conspireren hebben.

Hij procedeert en konkelt, verkracht het recht met de wet in de hand en saboteert dezelfde wet op grond van hetgeen hem recht dunkt. Hij kan niet leven zonder ruzie, lokt altijd en overal geschillen uit, wacht met plezier de slagen af voor het grotere genot van harder terug te slaan. En dit alles zonder zijn goed humeur te verliezen. Otto is in het harnas gevallen.
Bij zijn terugreis in 1679 vanuit Den Haag, waar hij weer tegen Rogier Baron van Leefdael aan 't rechten was geweest, is hij op thuis reis, in Berlikum niet goed geworden en nogal schielijk gestorven.

Een zoon van Otto en Liesbeth zou voor een groot geslacht hebben gezorgd, mijn zoektocht hierna heeft niets opgeleverd. Volgens Geneanet, bestaan er, ook nu nog nakomelingen met de naam "de Vissere". Maar een bewijs hiervan kan niet worden gevonden!

Het vijfde kind is de dochter Margaretha (5) ook hiervan is verder niets bekend. Als het zevende kind is vermeld (7) Anna Ottonis geboren circa 1659 te Gemert en aldaar overleden en begraven op 2 maart 1738 op 79-jarige leeftijd. Zij was gehuwd met Adrianus Joanne Cuijpers (1652-1731) te Gemert op 7 december 1680, kinderen hiervan zijn niet bekend.

En, toch zijn dochter Liesken heeft een aanslag op haar vader verijdelt :

De dader? Claes van Puijffelick, de ondervorster. Hij heeft nog geld tegoed, van de schout of de commandeur, dat kan niet bommen, maar hij wil zijn centen en hij heeft een pistool en een kort lontje. Vandaag zal naar ouder gewoonte een schouw in het dorp plaatsvinden, reden waarom de schepenen en borgemeesters zich in het huis van de schout hebben verzameld.

En daar komt Claes ongevraagd en tegen alle vormen van etiquette en hiërarchische verhoudingen in bij staan en eist met een rood aangelopen gezicht de commissie voor zijn onder Vorsters-ambt. De schout antwoordt niet beter te weten dan dat de commandeur dat geld onder zich heeft. 'Ik zal mij er morgen, na de schouw, over buigen.'

Het gezicht van Claes loopt nog roder aan. Met grote heftigheid zegt hij dat de commandeur juist had beweerd dat de schout het geld heeft. 'Ik wil mijn geld NU hebben!' De schout wordt boos. Hij wil zo'n beledigende houding, in zijn eigen huis nota bene, niet tolereren. Hij maant Claes te vertrekken. Die weigert.

'De schout is een schelm, hij steelt mijn gerechtigheid der beesten en schapen die ik heb geschut'. Otto de Visschere kan het niet langer verdragen en trekt zijn degen.

Om verder onheil te voorkomen springen de schepenen tussenbeide en werken Claes naar buiten. De 73-jarige stalknecht Wouter Hornkens ziet even later Claes furieus en met een kort roer in zijn hand de stal binnenkomen. Hij vraagt wat Claes van plan is, maar die loopt zonder te antwoorden naar de deur die via de stal toegang geeft tot het huis. Binnen reageert van alle aanwezigen dochter Liesbeth het meest adequaat. Ze grijpt de pols van Claes en rukt en trekt en schreeuwt. Ze weet de grote, woedende man het pistool te ontfutselen! Het blijkt geladen en van kruit voorzien. Liesbeth, dapper durske, je hebt het leven van je vader gered.

Claes, ongetwijfeld nog niet in staat te anticiperen op de rechtszaak die hem staat te wachten, schreeuwt dat hij zijn roer terug wil hebben om er de schout mee door zijn kop te schieten. Stom om dat te roepen, want nu valt ook dit brandje niet meer te blussen.

HERBERGIER :
Verhaal: Hier maakt de gelegenheid de dief – Gemert 1692

Verslag van de inbraak die bij schepenpresident HENDRICK VERPORTEN, tevens herbergier, is gepleegd, via getuigenverklaringen GORDT JAN SWIJNCKELS (omtrent 27 jaar) en ANTHONIS zv PETER JANSSEN van de LAER (omtrent 17 jaar). Zij zijn degenen die - toen Verporten de dief bijna te pakken had en in ieder geval betrapt - zijn gaan posten bij een "uitvalsweg" in de Mortel ter hoogte van de Warande, en om een uur of drie in de nacht een persoon aanhielden, blootshoofds, blote benen-geen kousen aan. De man hield van alles onder zijn rock vast, waaronder het geld en bijbehorend “memorieboekske van de officier” die van de soldij was beroofd die hij voornemens was uit te betalen. Ze hebben de dief opgebracht naar de herberg van Verporten. 16 mei 1692.

Nu we deze ijzig kalme Jan Hendrik Roedenborgh uit Pruisen – zo zegt hij tenminste te heten. toch gevangen hebben gezet, kunnen we meteen de buit uit zijn valies teruggeven aan de rechtmatige eigenaar. Dat is Gerard de Cleijn uit Beugen. Die Gerard moet trouwens wel eens kritisch naar zijn geutgat kijken, want dat is de zwakke plek. Daar is Jan Hendrik het huis binnen kunnen komen. Met de buit, flink wat klinkende munten, de sleutels en een paar bruine, leren handschoenen, is de Pruis naar Gemert gegaan. Ja, gestolen goed gedijt niet, maar toch smaakte het met Beugens geld betaalde vier in herberg ‘Sint Joris’ van schepenpresident Verpoirten uitstekend.

De Verre Heyde

Vervolgens is Jan naar de Verrehei gewandeld, naar het huis van Peter Gerardts. “Kan ik hier op de schelf slapen?” Dat mocht. In de late avond heeft Roedenborgh zijn blauwe onderrok, zijn kousen en schoenen uitgetrokken en zijn hoed geruild voor een katoenen muts. Hij heeft alles onder het hooi verstopt en is omzichtig terug naar het dorp gelopen, naar de herberg van Verpoirten aan de Merckt.

Er was nog een kar op straat en nog wakker volk in het huis en daarom heeft de dief zich een tijd teruggetrokken in de stal. Toen er nergens meer licht brandde, is hij via een bierton het dak opgeklommen en bij de schoorsteen heeft hij een gat gemaakt. Zo is hij op de zolder gekomen en vandaar geluidloos naar de voorkamer geslopen. Daar sliep een officier die een fors bedrag aan geld bij zich had om daarmee de soldij aan zijn regiment te betalen. Hij had het goud en zilvergeld in zijn broek gestopt en die broek onder zijn hoofdkussen verborgen. Heel voorzichtig heeft Roedenborgh de broek onder het kussen weggetrokken. De officier sliep door! Als de buit binnen is, wil een dief naar buiten. Via de keuken, dat was het makkelijkst. Maar in die keuken sliep Verpoirten zelf en diens broek hing over een stoel. Een dief heeft ook zijn beroepseer! Roedenborgh kon het niet laten en voelde in de zakken van de broek. Een sleutel! Jawel, de kast liet zich open maken. Op de bovenste plank lag geld en er stond een zilveren kom met bijbehorende lepels. Helaas, je kunt wel stalen zenuwen hebben, maar zilveren lepels rammelen soms. “Ik ben wakker geworden van dat geluid. Ik sprong uit bed om de lamp aan te steken en die kerel is toen via de achterdeur gevlucht. Ik heb de hele buurt wakker gemaakt, en de mensen zijn naar alle uitkanten van Gemert gegaan om de dief te pakken.” Vier van die naburen, te weten Caspar Coenen, Goort Winckels, Jan de Leijendekker en Thonis van de Laar zijn naar de Warende bij de Mortelse kapel gegaan.

Na een tijdje zagen zij daar een manspersoon aankomen, blootshoofds en blootbeens. Dat moest wel de inbreker zijn! Een van de nachtwakers is naar hem toegelopen, rukte aan de officiersbroek die de man vasthield en daar viel de zilveren kom uit.
Trots hebben de vier de dief terug naar het huis van Verpoirten gevoerd, de schout is gekomen en die heeft Roedenborgh op het kasteel gevangen gezet.

Voor de schepenen verscheen Joachim Janssen den Leijdecker, omtrent 49 jaar. Hij getuigt dat het waarachtig is hij vandaag ,15 mei 1692, samen met drie dorpsgenoten, omtrent de Mortelse Warande heeft helpen vangen een zeker persoon, met name Jan Hendrick Roedenborg, nu gedetineerd op het kasteel. Ze hebben hem al het geld afgenomen, en ook allerlei zilverwerk, door de gedetineerde de afgelopen nacht te huize van Hendrick Verpoorten gestolen. De man droeg het voor een deel in zijn broek, deels ook in zijn hoed en het is toen allemaal op de grond gevallen. Joachim en de andere hebben het opgeraapt en overhandigd aan ***Maria de dochter van de herbergier.*** *Tijdens het opbrengen van de dief heeft deze zijn begane dieverij al bekend.*

Ook Gort Jan Wijnckens, getuigd samen met Anthonis, zoon van Peter Janssen van de Laer. Zij vermelden dat niet alleen Verpoorten, maar ook zekere officier in de militie, liggende in de voorste kamer van de herberg, slachtoffer is van de genoemde dief. Het was drie uur in de morgen toen ze hem omtrent de Warandezagen aankomen, blootshoofds en barsebeens zonder kousen en schoenen. Iemand van de groep heeft de man aangeroepen, vroeg waarheen de man ging. “Naar de Graeff” was het antwoord. Waarop iemand terug riep: “Dit is de weg naar de Graeff niet, Staet !” Anthonis heeft, bij de man gekomen, bars gevraagd: Schelm, hontsfot, wat hebt gij daaronder?” Toen de man antwoordde dat hij daar niets had grauwde Gordt: Laet sien dan, hontsfot”. En toen viel onder de rock van de man een zilveren kom vandaan, samen met een memorieboekske van de genoemde officier. Het was duidelijk de dief. Ze hebben naar voornoemde Joachim die wat achter hen stond, geroepen: Joachim.

Joachim, hier hebben wij de schelm. Het was duidelijk Gordt die de dief bij de keel greep en hem staande kon houden. Waarop de man een greep deed in zijn broek, die hij dus niet aanhad maar meedroeg, en er een grote hoeveelheid geld uit haalde, dat hij ten dele op de aarde, en ten dele in de hoed van Gort wierp, zeggende:" Nu laat mij los, gij hebt het allemael wederom. Waarop zij antwoordden: "Nee dat is de gestolen broeck van de heer officier, die moet hij eerst wederom hebben.

Daarop heeft, op de belofte dat zij hem los zouden laten, de dief hen naar de broek geleid die daar ergens lag. En Anthonis heeft het kledingstuk opgeraapt.

Hij zij dat hij had gestolen uit armoede, en dat het de eerste maal van zijn leven was dat hij zoiets deed en dat hij zelf niet begreep hoe hij er toe gekomen was. Het moet wel de duivel zijn die hem er daartoe aangezet. Ze hebben hem aanvankelijk naar het huis van Verpoorten opgebracht en het geld en de zilveren kom ***aan de dochter Maria*** *overhandigd, en het memorieboekske en de broek aan de officier gegeven.*
Op alles en wel rijpelijk gelet en mede gewogen het advies van twee onpartijdige rechts-geleerden, vonnissen wij dat de gevangen vanwege zijn begane huisbraak en dieverij zal worden gebracht ter plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, daar zal worden gegeseld en gebrandmerkt, waarna hij voor eeuwig uit deze heerlijkheid zal worden verbannen.

Komt hij toch ooit naar hier dan zal hij met de galg worden gestraft.

Maar zo onverstandig zal deze man uit Pruisen toch niet zijn !